

FİİLİMSİLER

Fiillerden türeyen fakat fiiller gibi çekimlenemeyen sözcüklerdir. Fiilimsiler daha çok isimlere benzer ve isimler gibi çekim ekini alabilir. **Fiilimsilerin olumsuzları yapılabilir.** Fiilimsiler üçe ayrılır.

1) İsim-Fiil (Ad-Eylem): Fiillere getirilen “-ma, -ış, -mak,” ekleriyle oluşturulan ve fiillerin isim şeklini yapan sözcüklerdir. (**MA-y-İŞ-MAK**)

-ma/-me	Yeniden <u>başlamayı</u> denemelisin. Bebek 1 yaşında <u>yürümeye</u> başlamış.
-ış/-iş/uş/üş	Onun <u>gelişi</u> beni mutlu ederdi. Çocuğun <u>yürüyüşünde</u> bir aksama vardı.
-mak/-mek	Alanya'dan <u>ayrılmak</u> bana zor geliyor. Tek amacı sınavı <u>kazanmaktı</u> .

- ? İçimde maziden kalma duygular var.
- ? Gülmek insana yakışıyor.
- ? Senin gülüşün bir ömre bedeldir.
- ? Alanya'yı bir uçtan bir uca gezmeyi düşünüyorum.
- ? Oturuşu ile herkesin dikkatini üzerine çekti.

NOT: “-ma, -me” isim-fiil ekini olumsuzluk eki ile karıştırmamak gerekir. Cümledeki anlamına bakarak hangi görevde kullanıldığını bulabiliriz.

İsim-Fiil Eki
Ağlama sesi duyuldu.
Fiilimsi
Olumsuzluk Eki
Karşımda sakın ağlama.
Çekimli Fiil

- ? Gülme komşuna gelir başına. → .....
- ? Çocuğun gülmesi çok güzeldi. → .....
- ? Konuşma yapmak için yerinden kalktı. → .....
- ? Bu konuyu benimle konuşma. → .....

NOT: İsim fiil ekini alan bazı sözcükler kalıcı isim olur. Bu durumda sözcük fiilimsi olmaktan çıkmış bir nesneye ad olmuştur. Kalıcı isimlerin cümledeki anlamının olumsuz yapılamaz. (Fiilimsi eki alan sözcüğün taşıdığı anlamın olumsuz yapılamıyorsa kalıcı isim olur.)

Dolma çok güzel olmuş.

Çakmak elimden düştü.

Formu danışmaya bırakabilirsin.

NOT: “Kavurma, kazma, görüş (fikir), deneme” sözcükleri de kalıcı isim olarak kullanılabilir.

ETKİNLİK: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimenin hangi işlevde kullanıldığını karşısına yazınız. (Fiilimsi / Çekimli Fiil / Kalıcı İsim)

- ? Dondurma her mevsimde yenebilir. → .....
- ? Eti hızla dondurmamız gerekiyor. → .....
- ? Çözülmüş eti bir daha dondurma. → .....
- ? Beni buralarda yapayalnız bırakma. → .....
- ? Balıkları göle bırakma işi bana verildi. → .....
- ? Yemek yemek istemiyorum. → .....
- ? Uyumak bedeni dinlendirir. → .....
- ? Çiçekleri her gün sulama. → .....
- ? Dersin ortasında gülüşü pek hoş olmadı. → .....

2) Sıfat-Fiil (Ortaç): Fiillere getirilen “-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş” ekleriyle oluşturulan fiilimsilerdir. (AN-ASI MEZ-AR DİK-ECEK-MİŞ)

-an/-en	<u>İşleyen</u> demir pas tutmaz.
-ası/-esi	<u>Öpülesi</u> ellerinden öptüm.
-maz/-mez	Bugün <u>inanılmaz</u> olaylara şahit olduk.
-ar/-er/-ir/-ir/-ur/-ür	Sınavdan <u>geçer</u> not alamamış.
-dık/-dik/-duk/-dük	<u>Bilindik</u> markaları giymeyi severim. <u>Çalıştığı</u> yer Damlatış'taydı.
-acak/-ecek	<u>Akacak</u> kan damarda durmaz.
-mış/-miş/-muş/-mü	<u>Kazanılmış</u> haklar geri alınamaz.

★ Sıfat - fiiller genellikle sıfat görevinde bir ismi niteler.

Ağaran saçlarına üzülyordu. → “Ağaran” sözcüğü “saçlarına” ismini nitelemiş sıfat görevindedir.
Sıfat-Fiil   İsim

- ? Onun yaptığı resim güzel değildi.   ? Geçmiş yıllarımı çok özleyorum.
 ? Bizi bırakıp bilinmez diyarlara gitti.   ? Size anlatacak çok şeyim var.
 ? Çalışan insan mutlaka karşılığını alıyor.   ? Ülkemiz görülesi güzelliklere sahip.
 ? Onunla konuşacak bir şey yok.   ? Acınası haline gülüyordu.
 ? Çocuğu ağlar bir halde buldum.   ? Bozulmuş arabayla yola devam etti.
 ? Tanıdık bir yüz çıkmadı karşıma.   ? Kendine güvenen insan böyle yapar.

NOT: Sıfat - fiilin nitelediği isim düştüğünde sıfat – fiil **adlaşmış sıfat - fiil** adını alır.

Ağaçtan düşen elmaları tek tek topladık. → Sıfat-fiil

Ağaçtan düşenleri tek tek topladık. → Adlaşmış sıfat-fiil

? Törene katılacak kişiler isimlerini yazdırsın. → .....

? Törene katılacaklar isimlerini yazdırsın. → .....

NOT: “-mez, -ar, -dik, -ecek, -miş” ekleri hem sıfat – fiil eki hem de kip eki olarak kullanılabilir. Bu eklerin cümledeki kullanımına dikkat etmek gerekir.

Sıfat fiil eki alan sözcük fiilimsi olur. Genellikle sıfat görevinde kullanılır.	Kip eki alan sözcük çekimli fiil olur. Cümlelerin yargısını oluşturur.
Yüreğimden dayanılmaz bir acı var.	Bu acıya hiçbir şekilde dayanılmaz.
İnanılır bir olay değil yaşadığımız.	Onun anlattığı her şeye inanılır.
Tanıdık bir yüz aradım caddelerde.	Onu biz de geçen yıl tanıdık.
Bugün yapılacak çok işim var.	Bugün bu ödevlerin hepsi yapılacak.
Okunmuş kitapları kitaplığa kaldırdım.	Kitaplıktaki kitapların hepsi okunmuş.

NOT: Sıfat fiil ekini alan bazı sözcükler de kalıcı isim olur.

Dolmuş az önce gitti.

Köylülere yakacak yardımı yapıldı.

NOT: “Giyecek, yiyecek, yemiş, geçmiş (mazi), gelecek (istikbal)” sözcükleri de kalıcı isim olarak

ETKİNLİK: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimenin hangi işlevde kullanıldığını karşısına yazınız. (Fiilimsi / Çekimli Fiil / Kalıcı İsim)

- ? Akacak kanın önüne geçemezsin. → .....
- ? Bu su sabaha kadar akacak. → .....
- ? Bu akşam döner yemeye gidelim mi? → .....
- ? Dönülmez bir yola girdim. → .....
- ? Bu yoldan yürüyerek dönülmez. → .....
- ? İhtiyaç sahiplerine yiyecek dağıtıldı. → .....

3) Zarf-Fiil (Bağ-Fiil / Ulaç): Fiillere getirilen “-ıp, -arak, -madan, -ınca, **-ken**, dıkça, -dığında, -alı, -maksızın, -asıya, -casına, -ir...-mez, -a... -a” ekleriyle oluşturulan fiilimsilerdir. Zarf-fiiller cümlede zarf göreviyle kullanılır.

(ALİ MADEN DAĞINDA İNCE İP ARAKlar**KEN** gelir gel**MEZ** dur**MADAN** kanA kanA su iç**TİKÇE** içti)

-ıp/-ip/-up/-üp	Derdini <u>anlatıp</u> rahatladı.
-arak/-erek	Bizi kapıda <u>gölerek</u> karşıladı.
-madan/-meden	Yüzüme <u>bakmadan</u> yanımdan geçti.
-ınca/-ince/-unca/-ünce	Bahar <u>gelince</u> buralar güzelleşir.
-ken	Sen <u>giderken</u> herkes buradaydı. (Fiil ile zarf - fiil eki arasına -er eki girer.)
-dıkça/-dikçe/-dukça/-dükçe	Sevinçler <u>paylaşıldıkça</u> çoğalır.
-dığında/-diğinde/-duğunda/-dügünde	Kitabı <u>okuduğunda</u> sen de anlayacaksın.
-alı/-eli	Sen <u>gideli</u> yedi yıl oldu.
-maksızın/-meksizin	Benimle <u>durmaksızın</u> konuşuyordu.
-asıya/-esiye	Çuvalı <u>doldurasıya</u> kadar bekledi.
-casına/-cesine	Ödevi <u>bitirmişçesine</u> rahattı.
-ir...-mez	<u>Gelir gelmez</u> seni sordu.
-a... -a	<u>Güle güle</u> sınıfa girdi.

- ? Düşe kalka büyüyor insan.
- ? Öldüğünde evde kimseler yokmuş.
- ? Bilmeden sana sorunun cevabını söyledim.
- ? Söylenenlere gülüp geçiyorum.
- ? Herkes konuşurken Esat susuyordu.
- ? Buraya taşınalı kimse bizi aramadı.
- ? Hiç kimseye söylemeksizin buradan ayrılmış.
- ? Bilir bilmez her konuda konuşuyor.
- ? Adamı öldüresiye dövmüşler.
- ? Her işi özenerek yapmaya çalışıyordu.
- ? Gittikçe havalar soğuyor.
- ? İşten çıkınca doğru eve geliyor.
- ? Sabahtan beri konuşup duruyor.
- ? Sen gelesiyse biz hazır oluruz.

NOT: “-ken” eki isimlere de gelebilir. Bu durumda fiilimsi yapmaz, isim olarak kalır.

- ❖ Yağmur yağarken dışarı çıktım.
Fiilimsi
- ❖ Dün evdeyken aramıştı.
İsim

NOT: Zarf-fiiller cümleye **zaman** ve **durum** gibi anlamlar katar. Sorulan “nasıl” sorusuna cevap verirse durum anlamı, “ne zaman” sorusuna cevap verirse zaman anlamı vardır.

Damlaya damlaya göl olur. (Nasıl göl olur? / **Durum** anlamı)

Gelirken Selim’i gördüm. (Ne zaman Selim’i gördün? / **Zaman** anlamı)

ETKİNLİK: Aşağıdaki cümlelerde zarf-fiili bulup altını çiziniz. Cümleye kattığı anlamı karşısına yazınız. (Zaman / Durum)

- ? Evlerine doğru güle oynaya yürüdüler. → .....
- ? Ders çalışırken odada kimseyi istemezdi. → .....
- ? Yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyordu. → .....
- ? Çiftliğe doğru istemeyerek yürüdü. → .....
- ? Sorulara düşünmeden cevap verdi. → .....
- ? Akşam olunca komşular bahçede toplanırdı. → .....
- ? Okulunu bitireli bir yıl bile olmamıştı. → .....

NOT: Fiilimsi ekleri cümleleri birleştirmek için kullanılabilir.

Planlı çalıştım. }
Başarılı oldum. } **Planlı çalışarak başarılı oldum.**

Sabah okula gidiyordum. }
Bir trafik kazası gördüm. } .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

FİİLİMSİ EKLERİ TABLOSU

FİİLİMSİNİN ÇEŞİDİ	FİİLİMSİ EKLERİ
1) İSİM - FİİL	-ma, -ış, -mak
2) SIFAT - FİİL	-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş
3) ZARF - FİİL	-ıp, -arak, -madan, -ınca, -ken, dıkça, -dığında, -alı, -maksızın, -asıya, -casına, -ir...-mez, -a... -a

ÖNEMLİ NOTLAR HATIRLATMA

1. NOT: “-ma, -me” isim-fiil ekini olumsuzluk eki ile karıştırmamak gerekir. Cümledeki anlamına bakarak hangi görevde kullanıldığını bulabiliriz.

2. NOT: “-mez, -ar, -dik, -ecek, -miş” ekleri hem sıfat – fiil eki hem de kip eki olarak kullanılabilir. Bu eklerin cümledeki kullanımına dikkat etmek gerekir.

Sıfat fiil eki alan sözcük <u>fiilimsi</u> olur. Genellikle sıfat görevinde kullanılır.	Kip eki alan sözcük <u>çekimli fiil</u> olur. Cümlelerin yargısını oluşturur.
Yüreğimde dayanılmaz bir acı var.	Bu acıya hiçbir şekilde dayanılmaz.
İnanılır bir olay değil yaşadığımız.	Onun anlattığı her şeye inanılır.
Tanıdık bir yüz aradım caddelerde.	Onu biz de geçen yıl tanıdık.
Bugün yapılacak çok işim var.	Bugün bu ödevlerin hepsi yapılacak.
Okunmuş kitapları kitaplığa kaldırdım.	Kitaplıktaki kitapların hepsi okunmuş.

3. NOT: İsim fiil ve sıfat fiil ekini alan bazı sözcükler kalıcı isim olur. Bu durumda sözcük fiilimsi olmaktan çıkmış bir nesneye ad olmuştur.

Dolma çok güzel olmuş.

Bu sıcakta dondurma iyi gider.

Çakmak elimden düştü.

Dolmuş az önce gitti.

Köylülere yakacak yardımı yapıldı.

Evde yiyecek kalmamış.

FİİLİMSİLER ETKİNLİKLER

1. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun fiilimsi eklerini getirip fiilimsinin çeşidini karşısına yazınız.

-er... -mez	-mek	-arak	-dük	-ken	-en

- Arkadaşım, çalış..... kazandı bu sınavı. → .....
- Büyükler konuşur..... küçükler dinler. → .....
- Eve gid..... git..... beni mutlaka ara. → .....
- Biraz da yarını, geleceği düşün..... gerekir. → .....
- Acele gid..... ecele gider. → .....
- Gör..... rüyayı titreyerek anlattı. → .....

2. Aşağıdaki altı çizili fiilimsilerin çeşidini altına yazınız.

İşinizde karşılaştığınız zorluklara şükredin. Onlar sizin gelirinizin yaklaşık yarısını temin eder. Çünkü eğer ortada ters giden bir şeyler olmasaydı, zor insanlarla uğraşmak zorunda kalmasaydınız ve iş gününüz zorluklarla ve problemlerle dolu geçmeseydi sizin işinizi, sizin maaşınızın yarısını yapacak olan birçok insan bulunurdu.

Herhangi bir günün zorluklarına, problemlerine dayanmak zeka, çare bulma, sabır, sezgi ve cesaret gerektirir. İşte bütün bunlar sayesinde işinizi elinizde tutarsınız. Eğer hepimiz daha çok problemle, daha iyi bir muhakeme yoluyla sıkıntı duymadan, hatta zevk alarak başa çıkmaı öğrenebilirsek, kendimizi çok hızlı bir şekilde ilerlerken, aşama kaydederken görürüz.

Unutmayın; problemlerle, zorluklarla karşılaşmaktan korkmayan insanlar için çok önemli ve büyük işler mevcuttur.

3. Aşağıdaki cümlelerde fiilimsilerin altını çizip çeşidini karşısına yazınız.

- Çürümüş yaprakların arasından yürüdü iki genç. → .....
- Ağladıkça açılıyor ve derdini söylüyor. → .....
- Konuşmak insanı rahatlatır bazen. → .....
- Yağmur başlamadan maçı bitirmeliyiz. → .....
- Şiir okuyuşu hiç fena değildi. → .....
- Sorulan sorulara cevap veremiyordu. → .....

4. Parçadaki altı çizili fiilimsilerin çeşidini altına yazınız.

Kendimi kaptırmamaya çalıştığım çocukça, yakışsız bir duyumuz vardır: dertlerimizle dostlarımızı acındırmak, kendimize vah vah dedirtmek. Başkalarını kendi dertleri karşısında soğukkanlı görünce överiz ama soğukkanlılığı bizim dertlerimize karşı gösterince darılırız, kızarız. Dertlerimizi anlamaları yetmez, yanıp yakınmalarını isteriz. Oysaki insan sevincini büyüterek anlatmalı, üzüntülerini kısaltarak. Öylelerini gördüm ki eş dost kendilerini gülbüz, keyifli görmesin diye ödleri kopar, gülmelerini tutarlardı.

5. Altı çizili sözcüklerin fiilimsi mi, kalıcı isim mi, çekimli fiil mi olduklarını karşısına yazınız.

- ❖ Akşam yemekte dolma vardı. → .....
- ❖ Kovaya suyun dolmasını bekliyorum. → .....
- ❖ Bir saattir bekliyorum, kova hâlâ dolmadı. → .....
- ❖ Dolmuş binmek için durakta bekliyorum. → .....
- ❖ Manzarayı gören çocuğun gözleri dolmuş. → .....
- ❖ Kesilen kurban etleriyle güzel bir kavurma yaptılar. → .....
- ❖ Babam eti kavurma işini çok iyi bilir. → .....
- ❖ Bu etleri kısık ateşte kavurmalısın. → .....
- ❖ Gelecek, hepimize güzel günler getirecek. → .....
- ❖ Gelecek hafta her şey bitmiş olacak. → .....
- ❖ Dedem beş gün sonra umreden gelecek. → .....
- ❖ Evde yiyecek kalmamış. → .....
- ❖ Ateş yakmak için çakmak lazım. → .....
- ❖ Çiviye çakmak için keseri arıyor. → .....
- ❖ Bu çocuğun gözleri iyi görür. → .....
- ❖ Gören gözüm görmez oldu. → .....
- ❖ Halası vefat etmiş dün akşam. → .....
- ❖ Dönülmez akşamın ufkundayız, vakit çok geç. → .....
- ❖ Bu saatte eve dönülmez, burada kalın. → .....
- ❖ Gözlerde yaş yoksa ruh gökkuşağına sahip olamaz. → .....
- ❖ Seveceğin bir iş seçersen yaşamında bir gün bile çalışmış olmazsın. → .....
- ❖ Adalet topaldır, ağır yürür, fakat gideceği yere er geç varır. → .....